

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФТЕХОСВІТИ
У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

ЩО ТАКЕ ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ ? **ЯК ЇХ РОЗУМІЮТЬ ЄВРОПЕЙЦІ ?**

(матеріали Інтернет - видань для викладачів,
координаторів євроклубів, учнів-волонтерів)

Дніпропетровськ

2014

ЩО ТАКЕ ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ ? ЯК ЇХ РОЗУМІЮТЬ ЄВРОПЕЙЦІ ?

Європейський Союз має системою цінностей, що поєднують окремих людей та нації, надаючи їм дещо загальне, спільної ідентичності. Така спільність, європейська ідентичність є історичним результатом розвитку європейського регіону, розвитку та поєднання культур європейських народів.

Духовний та культурний спадок Європи базовано на комбінації грецької філософії, романського права, християнства, гуманізму, просвітництва, духовності...

Європейські цінності є не чим іншим як стандартами певних технологічних процедур у різних галузях життя суспільства і діяльності держави, наприклад, для формування органів державної влади й управління (стандарти демократії), взаємодії гілок влад, діяльності партій та існування багатопартійної системи загалом, ставлення влади і громадян до права, взаємодії між державою і громадянином (аспект прав та свобод людини), управління економікою (в тому числі, освітою й наукою), налагодження діалогу влади з суспільством і т. ін. (джерело: "Контекст" No. 2(14), лютий 2002 року)

Основні європейські цінності, що наводяться профільними організаціями та на яких базується європейська спільнота, це:

- повага до людської гідності,
- фундаментальні права, включаючи права спільнот та родин,
- свобода (волевиявлення, свобода слова, свобода ЗМІ),
- демократія,
- рівність усіх членів суспільства, включаючи меншини та незалежно від гендеру
- верховенство закону,
- плюралізм,
- відсутність дискримінації,
- толерантність,
- справедливість,
- солідарність,
- відповідальність,
- рівні гендерні права.

Члени суспільств-членів Європейського союзу мають поділяти вищеназвані цінності .

Найголовнішими, центральними цінностями для європейського суспільства, які потрібно захищати та посилювати, є людська гідність та відповідальність, а також солідарність. Перераховані цінності всі є частками загального духовного та культурного спадку Європи.

Таким чином можна сказати, що головними цінностями у сучасній Європі є демократичні цінності, коли у центрі знаходиться людина, а не держава – на відміну від радянського та пострадянського суспільства.

За даними організації <http://www.europeanvalues.net> цілями у плані європейські цінностей є наступне:

- створення більш демократичного та ефективного європейського суспільства
- створення ліберальної та конкурентної економіки
- збереження спадку та цінностей західної цивілізації
- розвиток поновлювальних ресурсів та ядерної енергетики
- зміцнення європейського захисту
- зміцнення трансатлантичної співпраці та партнерства

В рамках вищеназваних європейських цінностей варто відзначити, що основою європейського образу людини та розуміння цінностей є визнання гідності людини. Із гідності людини випливає право кожного на вільний розвиток особистості (джерело: (Значення європейських цінностей для України, да- Андреас Шоккенгофф, 6 вересня 2010 р.).

Вільний розвиток особистості, тобто свобода, реалізується через індивідуальну та солідарну відповідальність.

До завдань політики відноситься забезпечення необхідного простору свободи для людей.

Свобода кожної окремої людини забезпечується правом, при цьому право захищає особисту гідність людини. Тобто принципи правової держави є великою цінністю.

Свободі кожної окремої людини відповідає плюралістичне суспільство, що є виявом плюралізму думок, потреб і інтересів громадян і тим самим – вільної демократії.

Вільна преса також є важливою європейською цінністю. Плюралізм думок є основою вільної демократії.

Дуже важливою цінністю європейців є й розуміння кожним громадянином своєї державності та національності.

Толерантність як одна з європейських цінностей є основою демократії і прав людини. Нетерпимість у поліетнічному, поліконфесійному або полікультурному суспільстві призводить до порушень прав людини, насильства і озброєних конфліктів. Толерантність передбачає терпимість до відмінностей серед людей, уміння жити, не заважаючи та не порушуючи прав і свобод інших.

Принципи толерантності як основні права і свободи закріплені в законних актах і проголошені в міжнародних деклараціях. Базовий документ - Загальна декларація прав людини, а також Міжнародний пакт про цивільні і політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права.

В рамках Ради Європи діє Європейська Конвенція про захист прав людини і основних свобод. Також існує 12-й протокол Конвенції, який зобов'язує держави, що ратифікували його, гарантувати будь-які права без дискримінації і передбачає механізм покарання у разі невиконання зобов'язань.

Недопущення расизму і расової дискримінації закріплені, перш за все, в Міжнародній конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, Конвенції про попередження злочину геноциду і покарання за нього, Декларації про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин.

Сучасні європейці майже всі поділяють цінності такі як демократія, свобода, рівність, людська гідність та солідарність. Проте дослідження показують значні розбіжності у сприйнятті європейцями шлюбу, релігій, праці, щастя, статевих питань, евтанзії та смерті.

Наприклад, показовим є дослідження The European Values Study: програма дослідження людських цінностей, ініційована European Value Systems Study Group наприкінці 70-х років минулого сторіччя.

В рамках цієї програми досліджуються моральні та соціальні цінності європейців, їх погляди на політику, мораль, релігію, культуру, побут, родину, місце жінки у суспільстві тощо.

Під час першої хвилі дослідження цінностей європейців, розглядалися питання:

- Чи поділяють європейці спільні цінності?
- Чи змінюються цінності європейців, і якщо так – то у якому напрямку?
- Чи відчувається й досі вплив християнства на європейське життя та культуру?
- Чи постає щось інше на заміну християнства у Європі?
- та інші.

Щоб отримати відповіді на ці питання, у 1981 році було проведено інтерв'ювання респондентів у десяти країнах. Проект викликав інтерес у інших країнах і, як результат, було отримано унікальні дані по 26 націям.

Щоб відслідкувати динаміку зміни цінностей, у 1990 році була проведена друга хвиля дослідження у всіх європейських країнах, а також у США та Канаді. А ще 10 років потому, у 1999-2000 роках, було здійснено третю хвилю дослідження.

Atlas of European Values

Як результат, було складено та видано (у 2005 році) Атлас європейських цінностей. Наявність такої збірки унікальних даних є дуже важливою в умовах, коли більше 800 мільйонів людей вважають себе європейцями, поєднуючи свої культурні та соціальні цінності. Вплив на цінності європейців справили як Римська імперія, так і християнство, дві Світові війни та Просвітництво. Проте загальна історія не призвела до створення єдиної європейської культури. Погляди та вірування європейців значно відрізняються у різних країнах. Ця різниця і відображається у Атласі європейських цінностей (автори Loek Halman, Ruud Luijkx and Marga van Zundert).

Атлас складається з таких тематичних розділів:

1. **Європа.** Європейці не відчувають себе занадто «європейськими», скоріше вважають себе громадянами світу. Найщільнішим є зв'язок з Європою у жителів Люксембургу. І лише 2% росіян відчувають себе європейцями.

2. **Родина.** У Латвії 90% опитаних вважають, що діти є необхідною частиною життя. Тоді як лише 8% датчан вважають так само. Приблизно 70% європейців очікують безумовно лояльного ставлення до себе від своїх дітей. І приблизно стільки ж вважають, що батьки повинні робити все можливе, якомога більше для своїх дітей, навіть якщо це на шкоду батькам.

3. **Робота.** Нідерланди та Ісландія є найменш зацікавленими у роботі, мають найменший серед інших націй інтерес до праці. Загалом для європейців

найважливішим аспектом у роботі є хороша зарплата. Жителі Данії не вважають свою роботу дуже важливою, проте у більшості випадків нею задоволені. Єдині ж, хто дійсно незадоволений своєю роботою – це фермери зі Східної Європи та жителі Туреччини.

4. **Релігія.** Більше ніж 60% жителів Нідерландів (**the Dutch**) вважають себе релігійними. У Нідерландах бог та релігія є важливими лише на 4,9 балів, порівняно з Мальтою це в два рази менше – там показник сягає 9,2 балів. Три чверті хорватів вірять у ангелів, третина турків вірять у реінкарнацію. У Росії та Швеції менше 10% опитаних регулярно (щомісяця) відвідують церкву та здійснюють релігійні обряди.

5. **Політика.** Найбільш «лівоорієнтована» країна у Європі – Іспанія. Найбільш «правою» є Чехія. Ідея вирівнювання доходів є найменш популярною в Німеччині. Молодь Південної Європи найбільше цінить власну свободу та персональний розвиток. У Люксембурзі майже половина опитаних (45%) не були б проти мати сильного лідера без парламенту та виборів.

6. **Суспільство.** Зв'язки на одну ніч є прийнятними для молоді лише у Північній Європі. Дуже широким є спектр рівня сприйняття або несприйняття гомосексуальності у Європі. Лише 10% португальців довіряють людям (вважають, що людям можна довіряти). У Нідерландах бідність списують лише на невезіння. У всій Європі найменш бажаними сусідами є наркозалежні.

7. **Щастя.** Європейці вважають, що щастя приносять наявність партнера та грошей, діти не вважаються тим, що робить людину щасливою. Найщасливішими людьми в Європі є ірландці (47,7%). Серед віруючих найбільш задоволеними життям є протестанти (більш, ніж католики, православні та мусульмани).

8. **Сучасність.** Найсучаснішими у Європі є датчани (**The Danes**), шведи та жителі Нідерландів (**the Dutch**). Їх результати є найвищими у питаннях особистої свободи, толерантності та емансипації. Їх оцінки також дуже високі у порівнянні з країнами за межами Європи.